

Forskning och utveckling (FoU)
vid Utbildningsförvaltningen Piteå kommun

Forsknings- bevakning

VT-25

EN SAMMANSTÄLLNING AV AKTUELL
FORSKNING INOM SKOLAN

Bilden på ögat är genererad med hjälp av Adobes AI program Firefly. Instruktionerna för att ta fram bilden är: "Forskningsbevakning, ett öga som blickar in mot framtiden inom skolvärlden".

Piteå kommun

Forskningsbevakning

Innehåll

Avhandlingar	6
AI: Smartbands, artificial intelligence, and special educational needs: Multifarious behaviorist design for primary education	7
Fabian Gunnars (2024), Mittuniversitetet	7
Anpassad grund- och gymnasieskola: Assisterande teknik – att ta till sig och producera text: Ett stöd för elever i anpassad grund- och gymnasieskola	8
Christina Sand (2024), Linnéuniversitetet	8
Elevhälsa: ”Det är liksom en stor grej som händer just nu i våra liv”. Psykisk hälsa och stigma bland ungdomar.....	10
Veronica Hermann (2024), Uppsala universitet	10
Filosofi: Filosofiämnets didaktik: En studie om det svenska gymnasieämnet filosofi och dess didaktik.....	12
Olle Uppenberg (2024), Uppsala universitet	12
Idrott och rörelse: Gud vad jobbigt: Religion och etnicitet i ämnet idrott och hälsa	13
Kalle Jansson (2024), Örebro universitet	13
Physical Activity, Fitness, Screen Time, and Healthy Brain Functions in Adolescents	14
Karin Kjellenberg (2024), Gymnastik och idrottshögskolan	14
Uppmaningens realisering i en idrottspedagogisk kontext.....	15
Johanna Karlsson (2024), Lunds universitet	15
Matematik: Att lära om statisk och dynamisk proportionalitet – En studie av den didaktiska transpositionen av svenska matematikuppgifter med proportionalitet	16
Anna L. V. Lundberg (2024), Göteborgs universitet	16
Lärarnas och elevernas lärande om funktionstänkande: En utbildningsvetenskaplig designstudie i en algebraisk undervisningspraktik.....	18
Helén Sterner (2024), Linnéuniversitetet	18
Navigating Methodological Challenges. A Quantitative Exploration of Students’ Mathematics Self-Beliefs.....	19
Erik Bergqvist (2024), Luleå tekniska universitet	19
Teaching mathematics in a physical environment: Act, react, or avoid?.....	20
Magnus Fahlström (2024), Högskolan i Dalarna	20
Naturkunskap: The Role of Pedagogical Content Knowledge When Teaching Sustainable Development in Science Education	21
Annika Forsler (2024), Karlstads universitet	21

Språk: Ordförrådsutveckling i klassrummet. En fallstudie om aktiviteter och resurser i engelska i åk 4–5	22
Maria Stridsman (2024), Umeå universitet	22
Språklig mångfald och makt. De nationella minoritetsspråken finska, meänkieli och samiska i norrbottensk grundskolekontext.....	24
Theres Brännmark (2024), Luleå tekniska universitet	24
Elevers perspektiv på skrivande i mellanstadiet – lärande, meningsfullhet och motvilja	25
Magnus Jansson (2024), Linköpings universitet	25
Dissent and Harmonies: On Literature Education, Democracy and Agonism	27
Emma Nilsson Tysklind (2024), Uppsala universitet.....	27
Läsa bredvid raderna: Högstadiееlevers kritiska läsning av digitala multimodala argumenterande texter	28
Marie Wejrum (2024), Karlstads universitet	28
Nordic Literature Instruction	29
Anna Nissen (2024), Karlstads universitet.....	29
Students with reading difficulties in upper secondary school: educational attainment, written text quality, and self-efficacy for writing in L1 and L2.....	30
Pär Sehlström (2024), Umeå universitet	30
Learning to argue in primary school A sociocultural study of group discussions with argumentative tasks.....	32
Lea Eldstål-Ahrens (2024), Göteborgs universitet	32
Svenska som andraspråk: Meningserbjudanden om metaforiskt språk i ämnet svenska som andraspråk i gymnasieskolan	33
Sonia Blomquist (2025), Uppsala universitet	33
Språkkunskaper och kunskapspråk – Ämneslitteracitet i ämnesprov, undervisning och elevtexter inom svenska som andraspråk och fysik.....	34
Camilla Håkansson (2024), Göteborgs universitet.....	34
Specialpedagogik: Organisatoriskt lärande och särskiljande (special)pedagogiska verksamheter	35
Johan Edin (2024), Umeå universitet	35
Systematiskt kvalitetsarbete: The Quality Dialogue. An Activity-Theoretical Study on Systematic Quality Work in a Municipal Preschool Administration.....	37
Marina Karlsson (2024), Göteborgs universitet.....	37
Artiklar	38
Lärares möjligheter att främja elevers teoretiska arbete med geometriska begrepp– lärandeverksamhet om cirkel.....	39
Helena Eriksson, Marie Björk, Jenny Fred & Gunilla Pettersson Berggren.....	39
Undervisning som utvecklar elevers förmåga att förstå likvärdiga bråk.....	40

Cecilia Sveider, Anja Thorsten ¹ &Joakim Samuelsson	40
Det matematiska samtalets utmaningar– andraspråkselever samtalar för att lösa problem i en bedömningssituation.....	41
Eva Norén, Charlotte Ahlström Castillo & Anne-Lie Hellström	41
Ansvar för arbetet med extra anpassning i skolans praktik.....	42
Sofia Boo	42
Rektorers rörlighet i Sverige: En kunskapsöversikt.....	43
Katina Thelin & Sandra Lund.....	43
Uppdrag forskningscirkel: Ett ULF-projekt på landsbygden	44
Josefina Eliaso Magnusson & Per Nordén	44
AI som specialpedagogens bästa vän? – Skolans digitalisering, AI och lärarrollen	45
Thom Axelsson	45
Lärares professionella behov så som de konstrueras av en inflytelserik kompetensutvecklingsaktör	46
Eva Hesslow, Lisa Loenheim & Anita Norlund	46
Målstyrning av den svenska skolan – en systematisk översikt.....	47
Maria Jarl, Magnus Hultén & Johan Samuelsson	47
Interaktionsförutsättningar och skolframgång i en mångkulturell lågstadieskola – En fallstudie om hur skolledning och pedagoger arbetar med styrd skolintegration.....	48
Anna Lund, Ali Osman & Stefan Lund	48
En social samvaro för alla? Om betydelsen av omsorg, respekt och solidaritet i skolor präglade av mångfald	49
Emma Arneback & Jan Jämte.....	49
Den praktikinära forskningens bidrag till läraryrkets kunskapsbas – en analys av kunskapsprodukter från kollaborativ didaktisk forskning.....	50
Per Anderhag, Maria Andrée, Sebastian Björnhammer & Camilla Gäfveld	50
Lärares handlingar för att främja social inkludering i fritidshemmets utomhusverksamhet – en observationsstudie.....	51
Birgitta Lundbäck.....	51
Vardagliga skolsituationer, en källa för kraftfull rättighetsundervisning: En didaktisk modell för lärares arbete med mänskliga rättigheter	52
Lisa Isenström.....	52
Andraspråkselevens känslomässiga läsning. Skriftligt återberättande som en didaktisk möjlighet i litteraturundervisningen.....	53
Anna Lindhé, Berit Lundgren & Annika Norlund Shaswar	53
Flerspråkighet som mål och medel i ämnesundervisning på språkintruktionsprogrammet.....	54
Päivi Juvonen & Tobias S. Lööv	54

Vilka undervisningsrelaterade problemområden väljer lärare att undersöka i sin undervisning, och hur kan dessa val förstås?.....	55
Anette Jahnke, Åsa Hirsh & Anette Olin Almqvist	55
Distansundervisning i grundskolan och barnets bästa – Om rektors överväganden inför beslut om att ge en elev distansundervisning	56
Sara Lundberg	56
Rektorers arbete med demokrati: Alltid angeläget, sparsamt aktualiserat, ständigt utmanat 57	
Niclas Rönström	57
Praktiknära forskning och skolutveckling – en modell för samverkan.....	58
Karin Bertills, Helene Elvstrand & Lina Lago	58
The Problem of “Problematic School Absenteeism” – On the Logics of Institutional Work with Absent Students’ Well-Being and Knowledge Development	59
Ola Strandler and Martin Harling	59

A close-up of a human eye, looking slightly to the right. The eye is the central focus, with its iris and pupil clearly visible. Overlaid on the image is a digital network graph consisting of white lines connecting various nodes, some of which are highlighted with glowing blue and purple circles. The background is a soft, out-of-focus gradient of blue and purple, with several large, glowing bokeh circles in shades of blue, purple, and white. The overall aesthetic is futuristic and technological.

Avhandlingar

AI: Smartbands, artificial intelligence, and special educational needs: Multifarious behaviorist design for primary education

Fabian Gunnars (2024), Mittuniversitetet

[Läs hela avhandlingen](#)

Abstract

Exploring data from various disciplinary-linked methodologies with many different data types and many different data collection sources is common in multimodal learning analytics research. Such data nowadays include previously unobservable measurements that have the potential to expand our knowledge about student learning. Exploration and manipulation of such data are relevant alongside a complex shift in future education systems fueled by increasingly powerful digital technology that enables Artificial Intelligence (AI). These developments impact research on students with Special Educational Needs (SEN) in primary education. This thesis aims with a multimodal learning analytics approach and radical behaviorist emphasis to relate AI and SEN to educational design and research of primary education. Further, foundational aspects of methodological and scientific approaches are explored in related research fields. Beside in-depth philosophical explorations, three notable knowledge contributions for educational sciences methodological purposes include (a) the empirical study of biometrical understanding of students' stress as related to SEN and learning in primary education classrooms, (b) educational exploration of the management and manipulation of large amounts of data through complex sorting algorithms across databases, and (c) applied AI-related modeling and analysis with networked learning analytics visualizations related to the research of primary education. Potential aspects of the impact of AI on research are discussed, such as vast changes to literature review practices and beneficial aspects of mobile adaptive, behaviorist, and predictive digital technology. Ethical implications are also discussed, such as transparency risks that may contribute to large-scale misinformation and integrity-abusing means of control.

Anpassad grund- och gymnasieskola: Assisterande teknik – att ta till sig och producera text: Ett stöd för elever i anpassad grund- och gymnasieskola

Christina Sand (2024), Linnéuniversitetet

[Läs hela avhandlingen](#)

Abstract

Many students with intellectual disability experience significant difficulties in assimilating written text through reading and even more struggle with writing. This dissertation aims to investigate whether assistive technologies such as text-to-speech and speech-to-text contribute to providing more opportunities for students with intellectual disability to assimilate and produce text. The first study in the dissertation was a cross-sectional study that examined reading and listening comprehension abilities among 70 students with mild or moderate intellectual disability in the age group of 16 to 22 years. The results showed that the students had weak decoding and reading comprehension skills and better listening comprehension. This was particularly evident for students with moderate intellectual disability. In the second study, five fourth-grade students with mild intellectual disability received a decoding intervention. Using a single-subject design, the study demonstrated that all students increased the number of decoded words after the intervention, albeit to varying degrees. For some students, additional decoding training could prove beneficial, while others require alternative approaches. The third study employed a quasi-experimental wait-list control group design involving 41 students with mild or moderate intellectual disability in upper secondary school for pupils with intellectual disability. The purpose was to investigate whether the students further increased their listening comprehension abilities after a period of intervention with text-to-speech. Additionally, there was an interest in monitoring the development of decoding skills during the intervention. The results confirmed that the students assimilated text better through listening and improved even further with listening comprehension training, but no significant differences were found. The students also improved in decoding despite not specifically training for it. The fourth study utilized a single-subject design with four students with mild intellectual disability aged 10 to 14 years. The students were trained to use speech-to-text to produce words and sentences in

Forskningsbevakning

writing. Three of the students could hardly produce anything in writing via handwriting, while one student could read and write traditionally. However, the results showed that all students increased the number of produced words and sentences and their text quality compared to writing by hand or keyboard. In summary, the results of the four studies demonstrate that many students with intellectual disability have significant difficulties assimilating and producing text through reading and writing traditionally. Most of the students also demonstrated better listening comprehension than reading comprehension. When alternatives such as text-to-speech and speech-to-text were provided, the conditions for understanding the content of written text and the opportunities for producing written text improved. An important conclusion that can be drawn from the studies is also that students with moderate intellectual disabilities may be assumed to face greater difficulties than they actually do if they are only offered traditional reading and writing methods.

Elevhälsa: ”Det är liksom en stor grej som händer just nu i våra liv”. Psykisk hälsa och stigma bland ungdomar

Veronica Hermann (2024), Uppsala universitet

[Läs hela avhandlingen](#)

Abstrakt

Ungdomars psykiska hälsa är en aktuell folkhälsofråga. Forskning om ungdomars syn inom området psykisk hälsa och om förekomst av psykiskt välbefinnande, psykisk ohälsa och relaterat stigma är dock begränsad i Sverige. Syftet med avhandlingen var att undersöka uppfattningar om och status för psykisk hälsa och stigma relaterat till psykisk ohälsa bland ungdomar i en svensk kontext.

Studie I och II byggde på kvalitativa intervjuer med 32 ungdomar på Gotland. I studie I framkom att ungdomarna hade en komplex förståelse för begrepp inom området psykisk hälsa, men benämnde psykiskt välbefinnande som att ”må bra” och psykisk ohälsa som att ”må dåligt”. I studie II beskrev ungdomarna psykisk ohälsa som vanligt förekommande utifrån nuvarande levnadstillståndsförhållanden med t.ex. stress relaterat till skolprestationer och sociala medier, samt ökad öppenhet kring psykisk ohälsa. Stigmatisering av personer med psykiska problem uppfattades som negativt och beroende på bristande erfarenhet och kunskap, men också relaterat till ryktesspridning och stereotypa könsnormer.

Studie III och IV byggde på enkäten Liv och Hälsa Ung Gotland som genomfördes i högstadiet och gymnasiet på Gotland. I studie III visade resultaten utifrån två-faktormodellen för psykisk hälsa att 36,2% hade *fullständig psykisk hälsa*. De flesta ungdomarna hade *sårbar psykisk hälsa* (47,5%). En mindre andel hade *besvärad* eller *symtomatisk men nöjd* psykisk hälsostatus (13,9% respektive 2,5%). Resultaten visade också samband mellan psykisk hälsostatus och kön, betyg, skolk, stressnivå, resiliens och subjektivt upplevd social status i skolan.

I studie IV uppvisade den modifierade versionen av skattningsskalan *Attitudes About Mental Illness and its Treatment* acceptabel faktorstruktur och intern konsistens. Ungdomarna upplevde den dock som svår att besvara. Vid mätningen med skattningsskalan återfanns viss förekomst av negativa attityder mot personer med psykisk ohälsa, vilket var vanligare bland pojkar och utlandsfödda ungdomar.

Forskningsbevakning

Avhandlingens resultat indikerar att två-faktormodellen för psykisk hälsa och den tredelade beskrivningen av stigma som innefattande stereotyper, fördomar och diskriminering är tillämpbar bland ungdomar. Resultaten tyder på behov av åtgärder för främjande av psykiskt välbefinnande och förebyggande av psykisk ohälsa. Exempelvis insatser för att minska skolrelaterad stress och öka resiliens bland ungdomar, samt för att främja kunskap om psykisk hälsa, stigma och stereotypa könsnormer i samhället. Stöd till ungdomar med lågt psykiskt välbefinnande, mildare psykisk ohälsa och med vänner med psykisk ohälsa är också motiverat.

Filosofi: Filosofiämnets didaktik: En studie om det svenska gymnasieämnet filosofi och dess didaktik

Olle Uppenberg (2024), Uppsala universitet

[Läs hela avhandlingen](#)

Abstract

This thesis aims to study the subject-didactic concepts and problems of the philosophy subject in the Swedish upper secondary school. The study's research design is based on four of John Goodlad's (1979) *domains of curricula*. These have guided four of the dissertation's sub-studies. The first study, which deals with the domain of *ideological curricula*, analyzes debates between Swedish philosophers during the years 1978–1986 regarding the purpose and content of the subject. The second study, which deals with the domain of *formal curricula*, analyzes the historical syllabuses that guide philosophy in Swedish upper secondary school from the year 1935 until today. The third study, which deals with the domain of *perceived curricula*, is an interview study with experienced philosophy teachers. The fourth study, which deals with the domain of *experienced curricula*, is a survey study where students in philosophy have answered questions before and after their philosophy studies. The data collections have been analyzed through grounded theory, resulting in clusters of themes emerging from the statements of teachers and students. The key findings are analyzed as six subject-didactic problems, typical problems philosophy teachers have to deal with in their teaching: 1) Given the limited time and the extensive content, the teacher must significantly reduce the subject, and can only present the most important aspects of philosophy. 2) Philosophy can have several purposes, with intrinsic and utility-oriented purposes being the most important dividing line. 3) There are different views on whether it is worth teaching the history of philosophy, because there are several risks, but some teachers still think it is important. 4) Philosophy teachers and many philosophy students have different views on argumentation. For the teachers, argumentation is a tool for thinking in philosophy, while the students express a more rhetorically oriented view of argumentation. 5) Teaching independence in philosophy seems to be particularly difficult, several teachers describe that it is something that must be developed from within the student. 6) Several teachers perceive that students today often are opinion-relativistic oriented, which is partially confirmed by the fact that the students in the survey support an opinion-relativistic statement.

Idrott och rörelse: Gud vad jobbigt: Religion och etnicitet i ämnet idrott och hälsa

Kalle Jansson (2024), Örebro universitet

[Läs hela avhandlingen](#)

Abstract

This thesis provides knowledge about how religion and ethnicity, in intersection with gender, become significant in physical education (PE). This is achieved through an empirical study at four different secondary schools which investigates (a) how tensions related to religion and ethnicity take shape and are managed in PE, (b) the didactic consequences of these managements, and (c) how religion, ethnicity, and gender intersect when the tensions take shape and are managed. The study is grounded in intersectionality and pragmatism, employing lesson observations and interviews with teachers and students. Unlike previous research, which often concentrates on specific minority groups, this dissertation investigates how religion, ethnicity and gender take shape as tensions and lead to didactic consequences for teachers, students and the subject content. The study highlights how tensions take shape and are managed in various ways and at different levels, with a range of didactic consequences. Furthermore, the study highlights a vast variation in individual attitudes and how religion, ethnicity and gender are not static but become more or less prominent in different contexts. Tensions generally take shape at the encounter between subject traditions and teaching contents in PE and students from religious and ethnic minority groups who are unable or unwilling to do what is expected. Tensions are rarely managed by schools but rather by teachers and students during PE lessons. The managements rarely involve changes in the subject content or the structure of the teaching. Instead, it is often the students who must adapt or change. Regardless of school, tensions often arise around similar issues and are managed in similar ways, yet significant contextual differences emerge depending on whether participants are in a setting where they are part of a minority or a majority. The thesis' main scientific contribution lies within the field of sport didactics by providing knowledge about events that teachers and students encounter in their daily school life, which have so far not been investigated in a similar way.

Physical Activity, Fitness, Screen Time, and Healthy Brain Functions in Adolescents

Karin Kjellenberg (2024), Gymnastik och idrottshögskolan

[Läs hela avhandlingen](#)

Abstrakt

Det övergripande målet med denna avhandling var att undersöka samband mellan accelerometer-mätt fysisk aktivitet, stillasittande, idrottsdeltagande, kondition och skärmtid och hjärnhälsa (psykisk hälsa, kognition och skolbetyg) hos 1139 svenska skolungdomar i början på högstadiet (årskurs 7). Ungdomarna följdes även upp i slutet av grundskolan (årskurs 9). Dessutom syftade avhandlingen till att undersöka hur fysiologiska faktorer som påverkar hjärnhälsa förändras när man bryter långa perioder av stillasittande med korta rörelsepåuser, och om dessa påuser kan gynna kognitiv prestation. Avhandlingen visade att de ungdomar som var fysiskt aktiva, särskilt under fritiden, rapporterade bättre psykisk hälsa, medan de som hade mycket stillasittande eller hög skärmtid rapporterade sämre psykisk hälsa (artikel I). Dessutom hade ungdomar med högre kondition, bättre kognition och högre betyg i matte och svenska. Dock fanns inget samband mellan fysisk aktivitet och kognition eller skolbetyg (artikel II). När ungdomarna följdes upp i årskurs 9 visade resultaten att de med hög kondition eller låg skärmtid på vardagarna i årskurs 7 hade större sannolikhet att få godkända skolbetyg i slutet på grundskolan. Däremot fanns det inga samband mellan fysisk aktivitet, idrottsdeltagande eller skärmtid på helgen i årskurs 7 och betyg tre år senare. I en mindre labbstudie undersöktes effekterna av att bryta upp långvarigt stillasittande med korta rörelsepåuser. Resultaten visade att de korta rörelsepåuserna förbättrade kognitionen och ökade syresättningen i blodet i hjärnans främre pannlob. Sammanfattningsvis visade avhandlingen att det fanns samband mellan fysisk aktivitet och vissa aspekter av hjärnhälsa, som psykisk hälsa, men inte kognition och skolbetyg. Däremot visade resultaten att rörelsepåuser som bryter upp långvarigt stillasittande kan gynna kognitionen, troligen genom ökad syresättning i hjärnan. Vidare visade resultaten att det är vanligare att ungdomar med sämre psykisk hälsa också hade låg fysisk aktivitet och/eller hög skärmtid. Dessutom hade ungdomar med hög kondition och låg skärmtid i årskurs 7 bättre skolbetyg i slutet av grundskolan. Avhandlingens resultat är viktiga för forskare, samhällsaktörer, föräldrar och yrkesverk-samma som arbetar med skolungdomar.

Uppmaningens realisering i en idrottspedagogisk kontext

Johanna Karlsson (2024), Lunds universitet

[Läs hela avhandlingen](#)

Abstrakt

Förmågan att navigera mellan olika nyanser av uppmaningar är en komplex färdighet som utvecklas över tid. Vi lär oss gradvis att skilja mellan när det är lämpligt att vara direkt eller mer försiktig i vår kommunikation. Ett litet barn kanske initialt svarar Nej på den indirekta uppmaningen Vill du stänga dörren i tron att yttrandet är en fråga. Så småningom kommer barnet dock att lära sig att tolka den typen av yttranden som artiga uppmaningar och själv lära sig att använda dessa när det är passande. Skillnaden mellan att uttrycka sig rakt på sak och mer indirekt är starkt influerad av kulturella faktorer och kan variera betydligt mellan olika språk, samhällen och kulturer. Det krävs en god språklig förmåga om man ska kunna tolka subtila nyanser i uppmaningar, förstå implicita budskap och anpassa sin egen språkproduktion efter kontextens krav. Denna avhandling fördjupar sig i den komplexa dynamiken mellan språk och handling i en idrottspedagogisk kontext, med särskilt fokus på uppmaningars funktion och variation. Genom en djupgående analys av autentiskt talspråk från en lärare i Idrott och hälsa under ett helt läsår utmanas och utvecklas den traditionella förståelsen av uppmaningar. Genom att integrera pragmatisk teori, interaktionell lingvistik och systemisk-funktionell lingvistik belyser avhandlingen hur uppmaningar kan variera i direkthet, modalitet och illokutionär kraft. Resultaten visar bland annat att uppmaningar i idrottsundervisning inte enbart är raka anvisningar, utan snarare subtila språkhandlingar som formas av den specifika kontexten och av relationen mellan lärare och elev. Direkthetsskalan som introduceras i avhandlingen erbjuder ett effektivt verktyg för att analysera och anpassa uppmaningar efter olika kontextuella behov.

Matematik: Att lära om statisk och dynamisk proportionalitet – En studie av den didaktiska transpositionen av svenska matematikuppgifter med proportionalitet

Anna L. V. Lundberg (2024), Göteborgs universitet

[Läs hela avhandlingen](#)

Abstract

The purpose of this study is to shed light on how static and dynamic proportionality is treated by authors of teaching materials, on national tests and by teachers and students in the classroom, as well as how students encounter mathematics tasks where proportional reasoning is an option. The research is based on two sets of empirical data. In concrete terms, the thesis includes three studies examining three themes that relate to proportionality in classroom interaction and in texts. The first study analyses how proportionality is presented in some Swedish textbooks, in curricular texts and national course tests in mathematics for students in upper secondary school. The second study is a case study of how a teacher instructs and explains a task in a class in Grade 6, where proportional reasoning is a possible solution technique. Finally, the third study concerns how students in Grade 6 handle proportional reasoning when they encounter a patterning task involving proportional relationships. The analyses of textbooks and national course tests show that proportionality is handled differently in these two settings in the context of “Mathematics A” at the upper secondary school. About a quarter of the tasks in the textbooks and the national course tests involved proportionality tasks of one specific kind (missing value). Other types of proportionality tasks were infrequent. The results of the classroom studies show that students are able to engage in early forms of proportional reasoning before being taught about proportionality as a mathematical concept. The concept of learning trajectory is used to identify situations in the learning process during instruction where students meet obstacles and need scaffolding and teacher support. It is shown how a teacher dealing with a mathematical task involving mixtures of liquids encounters a task that has the possibility of making proportional reasoning visible for the students, and how she struggles to make the modelling required intelligible to herself and to the students. The instructional strategy of using everyday problems as a basis for learning implies that the initial modelling phase becomes crucial, and the students have to be aware of the conditions and limitations under which proportional reasoning is applicable. In conclusion, students engage in early forms of proportional reasoning well ahead of formal instruction. The difficulties they experience as they are to develop their proficiency, and where they require support from the teacher, concern how to model the familiar, everyday situations they encounter in exercises in mathematically precise and productive ways. In addition, in textbooks and national course tests proportionality is presented in a standardized, and rather simplified, form, and it is not

Forskningsbevakning

sufficiently connected to the various areas of mathematics teaching and learning where it is applicable.

Lärarnas och elevernas lärande om funktionstänkande: En utbildningsvetenskaplig designstudie i en algebraisk undervisningspraktik

Helén Sterner (2024), Linnéuniversitetet

[Läs hela avhandlingen](#)

Abstract

The overall aim of the thesis is to advance knowledge about algebra teaching in early grades (Grades 1-6). The thesis highlights how teachers' and students' learning about generalizations and functional relationships in early algebra can change in an algebraic teaching practice. This research focuses on identifying teachers' and students' learning about algebra, generalizations and functional relationships and further describes the consequences of such teaching. Functional thinking consists of three modes: recursive patterning, covariational thinking, and correspondence relationships, and all three are essential in understanding algebraic generalizations. One way to develop students' learning about functional thinking is to deliberately base the teaching on these three modes of functional thinking. However, such teaching is challenging in the early grades, specifically concerning correspondence relationships, as most often the focus is on recursive patterning. This project was conducted as an educational design research study, including three consecutive sub-studies that built on each other in terms of both form and content (algebra). The teachers participated in an intervention to develop functional thinking when working with pattern generalizations in their Grades 1 and 6 classes and were involved in all phases of the intervention. The results showed how the understanding of generalizations and functional relationships in algebra changed for both teachers and students. Although, different representations were used the graphs, in particular, developed the students' functional thinking when working with generalizations in growing patterns. This helped teachers and students visualize and discuss all three modes of functional thinking. Graphs in linear relations made it possible to visualize covariational thinking, justify different correspondence rules, and enable students to discuss the mathematical structures in generalized formulas. Due to the fact the teachers participated in all phases of the intervention, it was possible to capture challenges that arose while teaching. Hence, knowledge contribution involved the importance of the teacher being challenged, which required them to develop and alter their teaching practice.

Navigating Methodological Challenges. A Quantitative Exploration of Students' Mathematics Self-Beliefs

Erik Bergqvist (2024), Luleå tekniska universitet

[Läs hela avhandlingen](#)

Abstract

Mathematics self-beliefs influence students' self-image, classroom behavior, engagement, and motivation. However, current research faces challenges due to overlapping constructs, which can lead to high correlations and ambiguous findings. For instance, while mathematics self-efficacy is often defined broadly in educational research, task-specific mathematics self-efficacy refers specifically to confidence in completing particular tasks. To enhance the credibility of predictions regarding mathematics achievement, it is crucial to distinguish between different types of general mathematics self-beliefs. This thesis aims to provide new insights into these beliefs by refining methodologies for their measurement. An exploratory factor analysis of upper-secondary student data, utilizing both quantitative and qualitative reasoning, revealed a clear distinction between mathematics self-concept and generalized mathematics self-efficacy beliefs. A key difference between these two constructs is that the latter significantly influences student engagement. Additionally, the identified factor structure included two constructs related to mathematics anxiety. One noteworthy finding is that the worries of providing incorrect answers in the classroom significantly contribute to gender differences and diminish students' agentic engagement. Overall, these findings underscore the importance of removing variables with substantial intercorrelations from the analysis, provided this procedure is supported by qualitative reasoning. The findings of this thesis support a pragmatic approach to investigating mathematics self-beliefs, ultimately offering new insights into the significant role of autonomy-supportive teaching in shaping students' general mathematics self-beliefs.

Teaching mathematics in a physical environment: Act, react, or avoid?

Magnus Fahlström (2024), Högskolan i Dalarna

[Läs hela avhandlingen](#)

Abstract

This thesis aims to contribute to the body of knowledge regarding teachers' experience of and perspective on the elements and aspects of the physical environment connected to teaching and learning in general and in mathematics in particular. Teachers are an underutilised source of knowledge in research on the physical environment. In mathematics education, this research is often limited to tools and artefacts. The data in the thesis comes from semi-structured interviews with mathematics teachers, a systematic literature search for mathematics research related to the physical environment, and an online survey where teachers assessed classroom descriptions for teaching adequacy. The interview data was analysed using narrative analysis and content analysis. The research publications from the literature search were analysed with an extension of the didactical triangle as an analytical tool. This tool was also used to analyse the interview data a second time. Conjoint analysis was used to analyse the data from the online survey. The thesis makes two methodological contributions. The first is the extension of the didactical triangle, which makes the interactions between the teacher, the students, the learning content, and the elements and aspects of the physical environment visible. The second is the novel application of conjoint analysis, which enables the analysis of the relative importance of a few seemingly equally important aspects of the physical school environment. The results contribute to understanding three types of situations. Under enabling physical conditions, teachers can act as desired, and under hindering conditions, they react and adjust the activity or avoid it altogether. The results also show that classroom acoustics, spaciousness, and freedom of movement are most important for teachers. In conclusion, this understanding of the role of the physical environment in the teaching and learning situation is vital for daily educational practice.

Naturkunskap: The Role of Pedagogical Content Knowledge When Teaching Sustainable Development in Science Education

Annika Forsler (2024), Karlstads universitet

[Läs hela avhandlingen](#)

Abstract

Extensive research states that achieving Sustainable Development (SD) is a significant challenge due to several severe environmental issues. Education plays a crucial role in addressing this challenge, offering a valuable opportunity to influence the knowledge and abilities of society's future adult citizens. This thesis, focusing on upper secondary science teaching, used the theoretical framework of Pedagogical Content Knowledge (PCK) and its Refined Consensus Model. The aim was to investigate (1) what content science teachers emphasise when teaching SD, and how they justify that content, (2) how science teachers' PCK in teaching SD can be captured and developed with a combination of reflection tools, (3) in what ways science teachers adjust their teaching to different vocational education programmes when teaching SD, and (4) in what way teacher teams in science can develop PCK for teaching SD via collective reflections. The methods included science teachers' use of reflection tools, semi-structured interviews, and teachers' collective reflections. Data were analysed using thematic analysis and qualitative content analysis. The results reveal the content choices made by teachers when teaching SD and the justifications behind them. Also, they demonstrate how reflective tools captured and supported the development of PCK. Additionally, the results clarify that many teachers adjust their teaching to the different vocational education programmes when teaching SD. Finally, the results show that collective reflections in science teacher teams may develop teachers' PCK. This thesis contributes to the field of PCK research with a specific focus on SD. The implications translate into recommendations for principals and teachers who will hopefully be inspired by the results and the reflective tools used in the study.

Språk: Ordförrådsutveckling i klassrummet. En fallstudie om aktiviteter och resurser i engelska i åk 4–5

Maria Stridsman (2024), Umeå universitet

[Läs hela avhandlingen](#)

Abstract

This thesis examines vocabulary instruction in English as a foreign language within a primary school classroom, providing insights into how textbooks and other resources are used when teaching young learners. The research aims to deepen our understanding of vocabulary instruction in the middle years of primary school by observing a class of 10–11-year-old pupils and their teacher over nine weeks of English lessons. The research addresses the following questions: 1. What conditions for vocabulary development are provided by the pedagogical materials used? 2. How are different aspects of vocabulary addressed in English teaching activities in the middle years of primary school? The theoretical foundation of the study is a usage-based approach, which conceptualizes vocabulary development as emerging from linguistic experience and usage. The analysis is based on Nation's model of aspects of vocabulary knowledge (Nation, 2022) and a framework for vocabulary learning conditions (Nation, 2022; Webb & Nation, 2017). A mixed methods case study design is employed, combining video-based observations, interviews, a questionnaire, and corpus analyses of classroom materials. An analysis of lexical coverage showed that the most frequent 1,000 word families were well represented in the materials. However, it became clear from the results that only a small proportion of words from the largest lexical word classes (adjectives, nouns, verbs, and adverbs) were recycled at least 10 times in the textbooks, suggesting insufficient exposure for effective vocabulary learning. Classroom activities primarily focused on vocabulary form and meaning, such as practicing spelling and pronunciation, with a greater emphasis on grammatical usage than on aspects such as word forms, collocations, and constraints on use. The instruction was characterized by diverse, multimodal methods, such as images, talk, text, video, audio, music, movement, and role-play, creating conditions conducive to vocabulary learning. Language-focused exercises primarily emphasized individual words and translation between Swedish and English, with some attention given to multi-word sequences. Vocabulary activities and exercises provided numerous opportunities for both oral and written retrieval of words and phrases, in whole-class settings and peer interactions. Common word-focused activities included choral reading of word lists, discussions, cloze texts, translation, and vocabulary tests, with most presented in isolation or limited context and fewer involving free, meaning-focused production of words or phrases or communicative use. The study discusses key factors in vocabulary instruction, such as recycling, repetition, and retrieval,

Forskningsbevakning

decontextualized vs. contextualized learning, communicative language use, and adaptations to individual differences in vocabulary knowledge. The findings suggest a more systematic approach to vocabulary in teaching materials and highlight the importance of recognizing its central role in language development within the syllabus for English and the design of educational materials. The results have implications for developing elementary foreign language instruction, informing teacher education, and guiding the development of teaching materials.

Språklig mångfald och makt. De nationella minoritetsspråken finska, meänkieli och samiska i norrbottensk grundskolekontext

Theres Brännmark (2024), Luleå tekniska universitet

[Läs hela avhandlingen](#)

Abstrakt

Denna avhandling undersöker hur språklig mångfald, inklusive de nationella minoritetsspråken finska, meänkieli och samiska kommer till uttryck i olika rum inom en norrbottensk grundskolekontext. Det empiriska materialet bygger på analyser av den övergripande delen av grundskolans läroplan, intervjuer med svensklärare, observationer av en skolas fysiska visuella miljö samt lärarstudenters och elevers reflektioner kring sina tecknade språkporträtt. Resultaten belyser möjligheter och hinder för att främja finska, meänkieli och samiska i utbildningsmiljön samt de maktrelationer som påverkar språklig inkludering. Läroplanen skapar möjligheter för att synliggöra nationella minoritetsspråk, men normaliserar inte flerspråkighet vilket är ett hinder. Svenska dominerar i lärarnas beskrivna undervisning, en praxis som elever också verkar anamma. Finska, meänkieli och samiska tenderar att behandlas som isolerade moment, vilket hindrar deras naturliga plats i undervisningen. Lärare ser möjligheter för språkinkludering, men efterlyser formella beslut och resurser för implementering. En f-9 skola synliggör finska, meänkieli och samiska i entréer, men svenska dominerar i gemensamma utrymmen, vilket osynliggör minoritetsspråken helt för äldre elever och förstärker svenskans hegemoniska position. Obalansen kan hindra språkanvändning, identitet, utveckling och inkludering. För individer med erfarenheter av finska och meänkieli är användningen begränsad till släkt och familj, och de upplever otillräckliga språkkunskaper och behovet av att återerövra språket, vilket skapar känslor av skam och utanförskap. Erfarenheterna tyder på att språken är mindre betydelsefulla i skolan. Den sociala kontexten har inte lyckats skapa tillräckliga förutsättningar för språkbevarande, vilket visar behovet av formell utbildning samt samarbete mellan hem och skola för att främja språkinläring och positiva attityder hos barn och unga. Den enspråkigt svenska normen i den undersökta kontexten osynliggör kunskaper och erfarenheter av finska, meänkieli och samiska, vilket befäster maktstrukturer och leder till assimilering. Utifrån resultatet diskuteras nödvändigheten av att stärka kollektiva epistemologier och inkludera minoritetsspråken för att gynna både minoriteter och majoritet, för att uppnå demokrati, språklig hållbarhet social rättvisa.

Elevers perspektiv på skrivande i mellanstadiet – lärande, meningsfullhet och motvilja

Magnus Jansson (2024), Linköpings universitet

[Läs hela avhandlingen](#)

Abstrakt

Att kunna hantera de krav som ställs på skrivande i olika situationer är av grundläggande betydelse för människors möjligheter att kommunicera med andra, meddela andra något, lära sig något och delta i en demokratisk debatt. Syftet med den här avhandlingen är att bidra med kunskap om elevers skrivande i mellanstadiet utifrån elevers perspektiv. Avhandlingen utgår från att elevers upplevelser av skrivande är av betydelse för de sätt som de hanterar skrivande på och för deras möjligheter att lyckas i skolan. Avhandlingen består av tre delstudier. I den första studeras vad elever erfar att de lär sig när de skriver, i den andra elevers upplevelser av meningsfullt skrivande och i den tredje elevers upplevelser av motvilja mot skrivande. I delstudie 1 används fenomenografi som ansats och i delstudie 2 och 3 socialt inriktad narrativ forskning. Avhandlingen visar att elever använder skrivande för att lära sig hantera texters form, lära sig ett ämnesinnehåll, positionera sig själv i förhållande till andra samt prestera texter som motsvarar bestämda krav. Skrivande riktat mot texters form samt skrivande riktat mot texter som motsvarar bestämda krav medför enligt avhandlingen motvilja mot skrivande. Svårigheter med stavning kan till exempel medföra att elever upplever skrivandet som jobbigt medan skrivande om ämnen som eleverna inte är intresserade av kan medföra att eleverna upplever skrivandet som tråkigt. Skrivande som riktas mot lärande av ett ämnesinnehåll upplever elever som meningsfullt under förutsättning att de får skriva om ett ämne som de själva eller deras klasskamrater inte kan så mycket om. Om elever inte får välja vad de ska skriva om eller om de inte förstår syftet med skrivandet kan de uppleva motvilja mot skrivandet. Skrivande som elever använder för att positionera sig själv i förhållande till andra kan både upplevas som meningsfullt och medföra motvilja. Skrivuppgifter som ger elever möjlighet att positionera sig själv som en elev som kan mer än andra eller påverka andra på något sätt medför att elever upplever skrivandet som meningsfullt, medan skrivuppgifter som medför att elever positioneras som sämre än andra medför motvilja. En första poäng i avhandlingen är att de literacyhändelser som sker före och efter skrivandet är av betydelse för de sätt som elever upplever skrivandet på. En andra poäng är att den funktion som undervisningen riktas mot inte alltid stämmer överens med den funktion som eleverna fokuserar. En tredje och sista poäng är att skrivandet är en del av det sociala samspel som utvecklas mellan elever i skolan. Elever som lyckas med sitt skrivande kan positionera sig själva som duktiga medan elever i svårigheter

Forskningsbevakning

riskerar att positionera som misslyckade. Skrivandet framstår på så sätt som en riskfylld aktivitet för många elever.

Dissent and Harmonies: On Literature Education, Democracy and Agonism

Emma Nilsson Tysklind (2024), Uppsala universitet

[Läs hela avhandlingen](#)

Abstract

This thesis is an exploration of the relationship between literature education and democracy. The aim of the thesis is to develop an understanding of literature education as a possible space for democracy. I develop this understanding theoretically by turning to agonistic theory, to theory of performative emotions, to theory of school as free time, and to theory of literary attunement. I also develop this understanding empirically, by turning to two classes in upper secondary school and their L1 Swedish teachers. Two collaborative projects were conducted at two different schools, in two classes in their last year of upper secondary school. In the first collaboration, a teacher and her students read and discussed the play *Miss Julie* by August Strindberg. In the second collaboration, another teacher and his students read and discussed the short story “Farangs” by Rattawut Lapcharoensap. When designing the teaching, the teachers and I intended for the classroom to become an arena of democratic conflict, in which there is space for dissent. In the thesis, I contrast a socialising focus in democratic literature education to a subjectivating focus. Rather than viewing literature education as a space that fosters democratic citizens, I explore the classroom as a space that has the potential to become democratic in itself, at least momentarily. The thesis comprises four articles. In the first article (I), didactic conditions for agonistic literature discussions are formulated, in light of the classroom conversation on *Miss Julie*. The second article (II) centres on political emotions, particularly the performative role of emotion in the discussion on “Farangs”. In the third article (III), the relevance of Mouffeian agonistic theory to education is informed by Masschelein and Simons’ theory of school as ‘free time’. School is therefore not viewed as preparation for a pre-set mode of future societal participation, but as time freed for the next generation to form their generation. The fourth and last article (IV) combines the concept of ‘free time’ with Felski’s concept attunement, to suggest a way of understanding the teaching of literature as a place of becoming, individually and collectively, in relation to the literary text. Collective identity formation in relation to the literary text is discussed in terms of democratic moments.

Läsa bredvid raderna: Högstadiееlevers kritiska läsning av digitala multimodala argumenterande texter

Marie Wejrur (2024), Karlstads universitet

[Läs hela avhandlingen](#)

Abstrakt

Läsa bredvid raderna är en avhandling om hur högstadiееlever gör när de läser texter på nätet som försöker påverka dem på något sätt. Digitala texter är komplexa då de erbjuder olika läsvägar och består av olika uttrycksformer som skriven text, bilder, filmklipp och ljudfiler. Det är inte heller alltid självklart vem som ligger bakom texten, hur pålitlig den är eller vilket syftet är. I studien har högstadiееlever filmats när de läser och samtalar om olika nättexter som innehåller argumentation och blivit intervjuade efteråt. Utifrån socialsemiotisk multimodal teori tillsammans med ett critical literacy-perspektiv visar resultaten av analyserna att elever uttrycker en hög grad av agens och medvetenhet i sin läsning, men ändå tenderar att ha stark tilltro till texter och avsändare som framstår som auktoriteter. Vidare har elever ofta svårt att kritiskt analysera multimodala texters argumentation och uttrycker sig istället om texter som en helhet. Avhandlingen bidrar med kunskap om hur elevens läsning och meningsskapande process ser ut och presenterar didaktiska implikationer som pekar på svensklärarens viktiga roll i arbetet med digitala multimodala argumenterande texter i klassrummet

Nordic Literature Instruction

Anna Nissen (2024), Karlstads universitet

[Läs hela avhandlingen](#)

Abstrakt

Den här sammanläggningsavhandlingen undersöker och jämför nordisk skönlitteraturundervisning under elevernas första år på högstadiet. Den syftar till att bidra med kunskap om hur högstadielärare i de nordiska länderna använder skönlitteratur i sin ordinarie undervisning och hur de främjar elevernas utveckling av litterär kompetens. Två övergripande teoretiska perspektiv, didaktik och litterär kompetens ramar in avhandlingen som bygger på två olika slags data och innefattar både kvantitativa och kvalitativa analyser. Avhandlingen består av fyra forskningsartiklar. Artikel 1–3 bygger på videoobservationer från 71 klassrum med skönlitteraturundervisning. Dessa klassrum ingår i Linking Instruction and Student Achievement, en storskalig nordisk videostudie. Artikel 4 bygger på en webbenkät som besvarades av 701 lärare. Avhandlingen visar att skönlitteratur spelar en viktig roll i nordisk förstaspråksundervisning. Ett huvudresultat var att lärare i samtliga nordiska länder, särskilt svenska, isländska och finska lärare, framhöll utvecklingen av elevernas läsförståelse som en viktig anledning till att använda skönlitterära texter i undervisningen. Ett annat huvudresultat var att litterära läsningar sällan uppmuntrades, vilket innebar att eleverna sällan fick möjlighet att utveckla sin litterära kompetens. Även i de fall då eleverna förväntades lära sig att identifiera genredrag och litterära verkningsmedel användes inte denna kunskap för att främja estetisk läsning av skönlitterära texter. Ett tredje huvudresultat var att lärare i samtliga nordiska länder värdesatte läsning av skönlitteratur som ett sätt att ge eleverna positiva läsoplevelser. De gjorde ofta elevanpassade val av texter och lät oftast eleverna läsa berättande texter så som noveller och ungdomsromaner. Sammanfattningsvis pekar avhandlingen på att läsning av skönlitteratur för litteraturens egen skull, inte bara för att utveckla generell läsförståelse, behöver få större utrymme i nordiska klassrum.

Students with reading difficulties in upper secondary school: educational attainment, written text quality, and self-efficacy for writing in L1 and L2

Pär Sehlström (2024), Umeå universitet

[Läs hela avhandlingen](#)

Abstract

The aims were to investigate (1) the role reading and writing may play in educational attainment, (2) the text quality of students with reading difficulties (RD), and (3) relations between reading, self-efficacy for writing (SEW), and text quality in Swedish (L1) and English (L2). As to methods, participants (N =159; ages 17–18) were screened for word recognition and reading comprehension to assess reading ability and identify groups with RD and typical reading (TR). Data consisted of results from writing tasks, information on students' educational attainment, study programme, study background – one year (SB1year) or two years (SB2years) of Swedish and English study – and online SEW responses. Regarding what explains the variation in educational attainment for the whole group, logistic regression analyses indicated that especially writing performance but also reading comprehension, word recognition, study programme, and gender to a certain extent affected educational attainment in Swedish, and reading comprehension, writing, and study programme in English. Concerning students' specific reading profiles and educational attainment, a chi-square test showed that students with RD and SB1year had the lowest attainment scores of all groups in Swedish, English, social studies, and history, whereas no differences were observed between students with RD and TR with SB2years. With respect to how reading and SEW related to the text quality of the whole group, multiple regression outcomes demonstrated that word recognition and SEW contributed to Swedish and English text quality, and that reading comprehension contributed to English text quality. When it comes to students with different reading profiles and text quality, an ANOVA revealed that RD took a heavier toll on Swedish text quality in the SB1year-group compared to the group with SB2years. Students with RD in Swedish had greater difficulties in writing a good text in English than peers with TR regardless of study background. In Swedish and English text quality, the group with RD and SB1year received the lowest scores. Overall low Swedish and English argumentative text quality was observed, regardless of reading profile. A Kruskal-Wallis H Test showed that the group with poor reading comprehension had

Forskningsbevakning

significant challenges with spelling in Swedish, and with spelling, language use, and cohesion in English. Peers with poor word recognition were challenged by spelling in Swedish and English. Findings indicate that especially writing, but also reading, may play an important role in educational attainment, and they underscore the importance of including writing and reading instruction in foundation subjects (and syllabuses) in order to achieve better attainment. Results reveal that argumentative writing can be challenging for many upper secondary students. Furthermore, outcomes highlight the need for support in both L1 and L2 writing (including SEW) to SB1year-students with RD. Finally, findings suggest that groups with reading difficulties may need macro level support (e.g., coherence) as well as linguistic support (e.g., spelling, grammar, and cohesion).

Learning to argue in primary school A sociocultural study of group discussions with argumentative tasks

Lea Eldstål-Ahrens (2024), Göteborgs universitet

[Läs hela avhandlingen](#)

Abstract

The learning and development of argumentation as a social practice is considered to be fundamental for living in democratic societies. The purpose of this thesis is to contribute to the growing literature on children's argumentation, specifically in group discussions with argumentative tasks in the context of civic education. With the aim of characterizing children's argumentation and the framing of the study with a sociocultural perspective on learning and communication, the design can be described as explorative and observational. The data consist of video recordings of group discussions of 9- to 10-year-old children in Germany, as part of the subject Sachunterricht which entails civic education. For the purpose of studying group discussions as an argumentative activity, tasks were designed in cooperation with Sachunterricht teachers. The two tasks are concerned with democratic concepts (equality/equity and Children's rights) and present a problematic situation to the children, who are asked to give reasons for their opinions and come to a joint solution. The thesis contains three empirical studies which pose distinct but related research questions about (1) the handling of task premises, (2) changes in a focus child's argumentative participation, and (3) a comparison between linguistically differently prompted groups. The findings show that the children handle the task premises dynamically; arguing within the premises, outside the premises, and questioning the premises. Further, the findings show quantitative and qualitative changes in the focus child's argumentative participation which is interpreted as microgenetic development. Lastly, the findings show a comparable language use across the differently prompted groups. The findings are discussed in terms of their contribution to the research field, implications for practice, as well as theoretical and philosophical notions of learning and education for democracy.

Svenska som andraspråk: Meningserbudanden om metaforiskt språk i ämnet svenska som andraspråk i gymnasieskolan

Sonia Blomquist (2025), Uppsala universitet

[Läs hela avhandlingen](#)

Abstract

The aim of the current thesis is to provide knowledge about what discursive offers of meaning the teaching of Swedish as a second language gives students to develop knowledge of metaphorical language. The study has three research questions, which are answered in separate sub-studies. Sub-study I examines regulatory documents, sub-study II examines teachers' statements about teaching, and sub-study III examines textbooks. The thesis adopts a curriculum theoretical perspective and applies a qualitative methodology. The study is based on two assumptions: (1) that discursive offers of meaning of metaphorical language as a content can be found in regulatory documents, in teachers' statements about teaching and in textbooks, (2) that the three sub-studies can be understood as belonging to three curriculum theoretical arenas: the formulation arena (sub-study I), the transformation arena and the realization arena (sub-study II and III). The thesis also provides an interpretive discussion of the results from the individual sub-studies and the results from the study in relation to different educational traditions within the subject of Swedish. The material used in the study consists of the subject plan and two contextualizing commentary materials for Swedish as a second language in curriculum Gy11, interviews with nine licensed and active teachers of Swedish as a second language and seven textbooks intended for the subject's three courses. The study is qualitative, and the materials are analysed using thematic analysis, didactic analysis and content analysis as methods. The results reveal that Swedish as a second language can provide discursive offers of meaning of metaphorical language as a content. The teaching of the subject is largely guided by the content of the subject's objective description, the central content of the courses and the content of the national tests in grades 1 and 3. Teachers do not address metaphorical language explicitly in the teaching of Swedish as a second language, except in two contexts: in connection with argumentation and in teaching about literary analysis. The conclusion of the study is that Swedish as a second language has the potential to provide discursive offers of meaning of metaphorical language as a content in teaching, but this potential is mostly not taken advantage of in the teaching of Swedish L2.

Språkkunskaper och kunskapsspråk – Ämneslitteracitet i ämnesprov, undervisning och elevtexter inom svenska som andraspråk och fysik

Camilla Håkansson (2024), Göteborgs universitet

[Läs hela avhandlingen](#)

Abstract

The overall aim of this thesis is to gain a deeper understanding of disciplinary literacy in two subjects, Swedish as a second language (SSL) and physics, among ninth-year students in compulsory school. This thesis focuses on students learning subjects in a second language and analyses disciplinary literacy from three perspectives. It investigates how literacy expectations are expressed in two national tests for SSL and physics, how disciplinary literacy is explicitly utilised in collaboratively teaching of these subjects and how students articulate their subject knowledge in their final assignment. The data include national tests, classroom observations in SSL and in physics, teaching materials and students' texts. This thesis is grounded in empirical studies, primarily using Legitimation Code Theory and Systemic Functional Linguistics to analyse and interpret the data. The results indicate that national tests in both SSL and physics have high literacy expectations, but they manifest differently. In Swedish, literacy expectations are characterised by high demands for reading and writing, requiring students to read various genres and write longer texts. The vocabulary is mainly not subject specific. In contrast, the national test in physics demands disciplinary vocabulary and subject-specific texts but expects fewer and shorter texts. The results of the classroom study reveal that disciplinary literacy is addressed in both subjects, but to a limited extent. The teaching of SSL primarily focuses on general school literacy, with some emphasis on metalanguage that indicates disciplinary literacy. In physics, the teacher emphasises subject-related concepts and explains scientific reasoning, but only to a small extent. This thesis also analyses students' texts. The results reveal that most of the students adhere to the macrostructure of an argumentative text, as they are explicitly taught. However, the paragraph level is challenging for the students. This indicates a need for more in-depth knowledge of text structure and the linguistic resources required for more advanced texts. In particular students who learn subjects in a second language need to be taught not only general school literacy but also subject-specific language in connection with subject knowledge.

Specialpedagogik: Organisatoriskt lärande och särskiljande (special)pedagogiska verksamheter

Johan Edin (2024), Umeå universitet

[Läs hela avhandlingen](#)

Abstract

Segregated special education units, designated for pupils diagnosed with ADHD and/or autism, exist in several municipalities and compulsory schools in Sweden. These interventions are justified by the argument that pupils with these diagnoses require specialised provisions that differ from those in conventional classroom settings. However, previous research has identified several challenges associated with these settings, such as ambiguity in the objectives and goals of segregated special education units, insufficient evaluations, and the exclusionary and stigmatising effects of such placements. Additionally, prior research emphasises the neuropsychiatric influence on schools' decision-making processes regarding the support requirements of diagnosed pupils, commonly referred to as the neuropsychiatric paradigm. Despite the intentions of, for example, school leaders and educational staff to develop inclusive learning environments in special educational settings, such endeavours may be hindered by a lack of conditions conducive to organisational learning. Factors impeding organisational learning can manifest as conflicting interests and divergent understandings of the purpose of special educational settings among educational staff and school leaders. This is problematic when diagnoses such as ADHD and autism serve as explanatory models for support needs, leading to placements in segregated special education units with potentially stigmatising and exclusionary consequences. Therefore, the purpose of this thesis is to investigate and understand organisational learning in relation to segregated special education units designated for pupils diagnosed with ADHD and/or autism. Additionally, the thesis aims to problematise and critically examine how segregated special education units are understood by educational team members and school leaders. This thesis addresses the following research questions: What influencing factors, in the form of obstacles and prerequisites for organisational learning, emerge among team members and school leaders in segregated special education units intended for pupils diagnosed with ADHD and/or autism? and What significance do the diagnoses of ADHD and autism hold as influencing factors for the team members' and school leaders' understanding of segregated special education units? The thesis comprises four studies based on empirical data from team members and school leaders from three segregated special education units in a Swedish municipality. The empirical data includes semi-structured interviews (N=26), analysed using qualitative content and critical discourse analysis, framed by pragmatism and critical pragmatism. Additionally, models of organisational learning were utilised. The results indicate that unclear definitions of the segregated special education units,

Forskningsbevakning

including their purpose and goals, inhibit organisational learning and complicate a shared understanding of the units. The findings underscore the importance of contextually understanding the obstacles and prerequisites for organisational learning. The diagnoses of ADHD and/or autism, framed within the neuropsychiatric paradigm, can be seen as a broader and overarching influencing factor. These factors have implications for the development of a holistic perspective and thus impact organisational learning.

Systematiskt kvalitetsarbete: The Quality Dialogue. An Activity-Theoretical Study on Systematic Quality Work in a Municipal Preschool Administration

Marina Karlsson (2024), Göteborgs universitet

[Läs hela avhandlingen](#)

Abstract

Quality dialogues have become increasingly common in systematic quality work which is legally mandated by the Swedish Education Act. The present thesis aims to contribute to knowledge on quality dialogues in local education administrations' systematic quality work, focusing on the tension between support and control. The research questions are: What is the intended purpose of the quality dialogue, and how does this purpose align with the actions of the quality dialogue participants? How do culturally and historically shaped contradictions influence the development and function of the quality dialogue? The aim and research questions are addressed through a study conducted within a large Swedish municipal preschool administration. The thesis examines quality dialogues occurring at the unit level, the authoritative level, and at the intersection between these two levels of the organisation. A qualitative research design was adopted for the study. The empirical data consists of municipal documents and interviews which were elicited with examples from observed dialogues and participants' written reflections. The empirical data is analysed through the lens of Cultural-Historical Activity Theory, CHAT. The findings show how quality dialogues have developed locally over time, under the influence of culturally-historically shaped contradictions caused by national and local policy, municipal reorganisation, and societal needs. The findings also show that quality dialogues have multiple purposes and that several culturally and historically shaped systemic contradictions influence the development and function of the quality dialogues. Most contradictions were found in the quality dialogue conducted at the intersection between the unit level and the authoritative level. This is also the quality dialogue most focused on control. Quality dialogues at the unit level and the authoritative level, respectively, focus more on support even though control is also at play. Findings further show that the actions taking place in quality dialogues might not entirely be addressing the shared object of activity because quality dialogue participants' actions are directed towards substitute objects. Participants display to each other sets of interactional and content-related procedures that could count as procedural display. Based on the key findings, the importance of common preparations when designing quality dialogues and careful follow-up is emphasised.

A close-up of a human eye, looking slightly to the right. The eye is the central focus, with its iris and pupil clearly visible. Overlaid on the image is a digital network graph consisting of white nodes connected by thin white lines, resembling a neural network or data flow. The background is a gradient of colors, transitioning from a deep purple at the top to a bright blue at the bottom. There are several large, out-of-focus circular bokeh lights in shades of purple, blue, and white scattered across the image, adding a futuristic and technological feel.

Artiklar

Lärares möjligheter att främja elevers teoretiska arbete med geometriska begrepp – lärandeverksamhet om cirkel

Helena Eriksson, Marie Björk, Jenny Fred & Gunilla Pettersson Berggren

[Läs hela artikeln](#)

Abstrakt

Sammanfattning I följande artikel diskuteras vad som karakteriserar lärares handlingar som främjar elevers engagemang, i en lärandeverksamhet där de tillsammans med sina klasskamrater utforskar de geometriska begrepp som relaterar till begreppet cirkel. Data består av tre forskningslektioner i årskurs 2 där lärandeobjektet handlar om att reflektera över relationer mellan cirkelns fyra begrepp; mittpunkt, radie, diameter och cirkelbåge. Resultatet visar att lärares handlingar som fokuserade på de geometriska begreppen riktades mot både empiriska och teoretiska aspekter. Indikationer på utveckling av lärande-verksamhet kunde urskiljas i situationer där läraren introducerade, kopplade tillbaka, bekräftade, provocerade, inkluderade och fördjupade detaljer om begreppen som relaterar till cirkel. Med stöd av lärarhandlingar, som bestod av frågor, gester och konstruktioner på den gemensamma tavlan, möjliggjordes elevernas utforskande av begreppet cirkel.

Nyckelord: cirkel, El'konin-Davydov program, geometriska begrepp, lärande-verksamhet, undervisningsdesign

Eriksson, H., Björk, M., Fred, J., & Pettersson Berggren, G. (2024). Lärares möjligheter att främja elevers teoretiska arbete med geometriska begrepp – lärandeverksamhet om cirkel. *Forskning om undervisning och lärande*, 12(3), 22–38. <https://doi.org/10.61998/forskul.v12i3.26653>

Undervisning som utvecklar elevers förmåga att förstå likvärdiga bråk

Cecilia Sveider, Anja Thorsten & Joakim Samuelsson

[Läs den här artikeln](#)

Abstrakt

Syftet med studien, som ligger till grund för artikeln, är att bidra med kunskap om vilka möjligheter elever får för att lära sig förstå likvärdiga bråk vid olika lektionsdesigner. För att besvara detta syfte genomfördes en Learning study i tre cykler i årskurs 5 med 58 elever. Elevernas möjligheter till lärande analyserades både kvalitativt genom observation av undervisningen och kvantitativt genom test där eleverna fick visa sina kunskaper om likvärdiga bråk före och efter lektionerna. Lektionerna designades med stöd av variationsteori och matematikdidaktisk forskning. Resultaten visar att eleverna utvecklade sin förmåga i alla tre cykler, särskilt i den sista. Framgångsfaktorer i undervisningen inkluderade lärarens användning av kontraster, tallinjen och ett strukturerat sätt att hantera elevernas svar. Dessa faktorer visade sig vara effektiva för att främja elevernas lärande. Studiens resultat kan användas som underlag för lärare och forskare för att ytterligare öka kunskapen om hur undervisningen kan möjliggöra att elever lär sig förstå likvärdiga bråk.

Nyckelord: matematikundervisning, likvärdiga bråk, learning study, variationsteori

Sveider, C., Thorsten, A., & Samuelsson, J. (2024). Undervisning som utvecklar elevers förmåga att förstå likvärdiga bråk. *Forskning om undervisning och lärande*, 12(3), 39–59.
<https://doi.org/10.61998/forskul.v12i3.26656>

Det matematiska samtalets utmaningar – andraspråkselever samtalar för att lösa problem i en bedömningsituation

Eva Norén, Charlotte Ahlström Castillo & Anne-Lie Hellström

[Läs hela artikeln](#)

Abstrakt

Studiens övergripande syfte var att undersöka på vilket sätt elever i årskurs 9, med svenska som andraspråk, samtalar kring och löser matematiska problem under en bedömningsituation som efterliknar en verklig muntlig nationell provsituation. I samtal behöver andraspråkselever ta risker och använda sig av ord de ännu inte behärskar. Enligt anvisningarna, som hör till de nationella proven, bör elevsamtalen vara utforskande där framåtsyftande frågor ställs och eleverna aktivt lyssnar på varandra. I resultatet framträder tre teman, som vi även har funnit i tidigare forskning; språkliga strategier, språkliga förmågor samt samtalsformer. Ytterligare ett tema framträder; undvikandestrategier. Studien visar att det är svårt att avgöra vilka matematiska kunskaper en elev har, när det svenska språket inte är väl utvecklat. Resultatet indikerar att eleverna i matematikundervisningen explicit behöver få träna på att använda språkliga strategier. Samverkan mellan lärare i matematik och svenska som andraspråk kan vara gynnsamt.

Nyckelord: matematik, andraspråkselever, bedömning, muntliga språkstrategier, gruppsamtal

Norén, E., Ahlström Castillo, C., & Hellström, A.-L. (2024). Det matematiska samtalets utmaningar – andraspråkselever samtalar för att lösa matematiska problem i en bedömningsituation: The challenges of the mathematical conversation – second language students converse to solve mathematical problems in an assessment situation. *Forskning om undervisning och lärande*, 12(3). <https://doi.org/10.61998/forskul.v12i3.24016>

Ansvar för arbetet med extra anpassning i skolans praktik

Sofia Boo

[Läs hela artikeln](#)

Abstract

The aim of this article is to analyse the challenging process of assigning responsibility for additional adjustments in everyday school practice. The analysis focuses on the negotiations among practising teachers, special education teachers, and Special Educational Needs Coordinators (SENCOs) regarding responsibility for adaptations and support. Data were collected through focus group interviews based on a vignette and analysed using key concepts from the theory of policy enactment. The results demonstrate that these professionals exhibit their ability to adapt to the local context while negotiating the responsibilities they believe should align with their professional expertise. Depending on the contextual conditions of the schools, they both claim and resist taking responsibility for various tasks related to support measures for additional adjustments. The findings highlight the complexity of the collaborative efforts required by different professional categories to manage the compensatory task of meeting the diverse needs of all students and ensuring equitable education.

Keywords: Adapt teaching, teachers' work, responsibility, student diversity, special needs education, policy enactment

Boo, S. (2024). Ansvar för arbetet med extra anpassning i skolans praktik. *Nordisk Tidskrift för Allmän Didaktik*, 10(1), 3–19. <https://doi.org/10.57126/noad.2024.40333>

Rektorers rörlighet i Sverige: En kunskapsöversikt

Katina Thelin & Sandra Lund

[Läs hela artikeln](#)

Abstract

What do we know about principal turnover in Sweden? The purpose of this article is to map and describe the current state of knowledge related to principal turnover in Sweden. The review covers literature published by researchers and Swedish authorities during the past decade, and is structured thematically to answer three questions: 1) What is the level of principal turnover in Sweden? 2) What are the causes of principal turnover in Sweden? 3) What are the consequences, and strategies used for dealing with principal turnover in Sweden? Based on the results it is concluded that the state of knowledge relevant to this area of concern is remarkably weak.

Keywords: principal, principal turnover, school leadership, Sweden

Thelin, K., & Lund, S. (2023). Rektorers rörlighet i Sverige: en kunskapsöversikt. *Utbildning & Lärande*, 17(3). <https://doi.org/10.58714/ul.v17i3.13201>

Uppdrag forskningscirkel: Ett ULF-projekt på landsbygden

Josefina Eliaso Magnusson & Per Nordén

[Läs hela artikeln](#)

Abstrakt

Sweden has had the national experimental activity known as ULF – development, learning and research – running since 2017 as an investment in practice-oriented research. This study is carried out within the framework of ULF. More specifically, this study is based on experiences from two research circles with lead teachers in a rural area during 2021/2022. Through autoethnography, not only teachers' experiences of research circles are made visible, but also those of the researchers. Here, the empirical basis also consists of the researchers' personal stories with the aim of exploring, describing, and analyzing the research circle as a process from an inside perspective. The empirical material has been analyzed from the perspective of mediated discourse analysis (MDA). The result shows how the research circles come to constitute an epistemological development, a change of perspectives among the lead teachers. The result also shows how the research circles generate experience of autonomy. This enables the lead teachers to conduct their own school development projects in the future, such as classroom interventions with their own pupils. We argue that the research circles have an emancipatory function since they theorize the social relationship of learning.

Keywords: Autoethnography, Mediated discourse analysis, Research circle, School development, ULF

Eliaso Magnusson, J., & Nordén, P. (2023). Uppdrag forskningscirkel: Ett ULF-projekt på landsbygden. *Utbildning & Lärande*, 17(3). <https://doi.org/10.58714/ul.v17i3.13021>

AI som specialpedagogens bästa vän? – Skolans digitalisering, AI och lärarrollen

Thom Axelsson

[Läs hela artikeln](#)

Abstrakt

Det råder delade meningar om digitaliseringen och AI:s allt större utrymme i skolan. Inte sällan leder det till en tämligen polariserad debatt där mänskliga värden ställs mot ekonomiska. I föreliggande artikel problematiseras detta utrymme med utgångspunkt i specialpedagogik, kopplat till tre övergripande teman: digitalisering, AI och maskininlärning och lärarrollen. De frågor som artikeln mer specifikt kretsar kring är: Vilka problem finns det med externa aktörer och en ökad digitalisering inom det specialpedagogiska fältet? Vad händer med den specialpedagogiska professionen i en skola som alltmer präglas av AI? Det är en explorativ studie som tar sin utgångspunkt i ett Foucault-inspirerat angreppssätt för att analysera de konsekvenser som AI-ed har inom utbildningsområdet. Materialet består av intervjuer, tidningsartiklar, inslag från SvT och företagens hemsidor och rapporter. Resultaten pekar mot att EdTech-industrin får konsekvenser för lärarrollen, inte minst i samband med den specialpedagogiska professionen. I många avseenden är det oklart vem – skolan, forskningen eller företagen – som styr vad som händer på såväl policynivå som i det individuella klassrummet och för den enskilda individen. Det väcker i sin tur en rad frågor kring AI och etik.

Nyckelord: EdTech, AI-ed, specialpedagogik, digitalisering, självregleringstekniker

Axelsson, T. (2023). AI som specialpedagogens bästa vän?: Skolans marknadsiering, AI och lärarrollen. *Pedagogisk Forskning i Sverige*, 29(3–4), 7–31. <https://doi.org/10.15626/pfs29.0304.01>

Lärares professionella behov så som de konstrueras av en inflytelserik kompetensutvecklingsaktör

Eva Hesslow, Lisa Loenheim & Anita Norlund

[Läs hela artikeln](#)

Abstract

Syftet med den här artikeln är att analysera (svensk-)lärares professionella behov så som de konstrueras av en inflytelserik aktör på kompetensutvecklings-marknaden. Teoretiskt är studien baserad på Evans (2011a, 2011b) modell över professionell utveckling. Modellen är en typologi av utvecklingskomponenter och förändringsdimensioner av professionalism. Vår analys bygger på tre konferens-program från den inflytelserika aktören och fokuserar särskilt på konferenser för svensklärare. Vi analyserar materialet dels kvantitativt genom en redogörelse för proportionerna mellan utvecklingskomponenternas ingående förändringsdimen-sioner, dels kvalitativt genom karakterisering och exemplifiering av vad som kännetecknar de olika förändringsdimensionerna. I det senare av dessa två steg framgår vilka tillägg vi gör till Evans modell. Resultatet åskådliggör i vilken grad kompetensutvecklingsinnehållet orienteras mot att utveckla lärares beteenden, attityder eller intellektuella aktivitet. Det visar sig att beteendekomponenten dominerar, en omständighet som vi problematiserar i artikeln. Mot slutet disku-terar vi vilka tänkbara konsekvenser resultatet i sin helhet kan tänkas innebära för lärarprofessionen

Nyckelord: Kompetensutveckling, lärare, professionella behov, Linda Evans konceptualisering, konferensprogram

Hesslow, E., Loenheim, L., & Norlund, A. (2023). Lärares professionella behov så som de konstrueras av en inflytelserik kompetensutvecklingsaktör. *Pedagogisk Forskning i Sverige*, 29(3–4), 114–141. <https://doi.org/10.15626/pfs29.0304.05>

Målstyrning av den svenska skolan – en systematisk översikt

Maria Jarl, Magnus Hultén & Johan Samuelsson

[Läs hela artikeln](#)

Abstract

Artikeln är en systematisk översikt med syftet att studera vad som karakteriserar forskningen om målstyrning av svensk skola och vilken kunskap forskningen har genererat. Översikten innehåller litteratur publicerad 2000–2021. Systematiska litteratursökningar har genomförts i internationella (EBSCO, SCOPUS) och svenska databaser (Libris, Swepub, DiVA). Handsökningar har genomförts i ett urval svenska och nordiska tidskrifter inom statsvetenskap, offentlig förvaltning, pedagogik och utbildningsvetenskap. Litteratursökningarna genererade 2556 träffar. Efter granskning på titel- och abstraktsnivå återstod 26 publikationer. Efter granskning baserad på inklusions- och exklusionskriterier, samt kvalitets-granskningen, kvarstod sju publikationer vilka inkluderades. Centrala resultat är att forskningen är knapphändig, att få studier har förklarande ambitioner med tydlig teoretisk inramning och att det därför finns brister i kunskapen om målstyrningens införande i och betydelse för skolans styrning. I studier med förklarande ansats, inriktad på målstyrning eller utbildningspolitiska reformer där målstyrning ingår, är institutionell teori och läroplansteori dominerande. Empirin består av statliga offentliga utredningar och propositioner från utbildnings- och finansdepartementen. Regeringens officiella syn ges central betydelse för att förklara när och varför målstyrning infördes, vilket tillsammans med begränsade empiriska underlag belyser den officiella bilden snarare än andra perspektiv.

Nyckelord: Målstyrning, mål- och resultatstyrning, systematisk översikt, utbildningshistoria, policy

Axelsson, T. (2023). AI som specialpedagogens bästa vän?: Skolans marknadsiering, AI och lärarrollen. *Pedagogisk Forskning i Sverige*, 29(3–4), 7–31. <https://doi.org/10.15626/pfs29.0304.01>

Interaktionsförutsättningar och skolframgång i en mångkulturell lågstadieskola – En fallstudie om hur skolledning och pedagoger arbetar med styrd skolintegration

Anna Lund, Ali Osman & Stefan Lund

[Läs hela artikeln](#)

Abstrakt

Pedagogisk och utbildningssociologisk forskning visar att den svenska grundskolan är starkt segregerad vilket har bidragit till försämrad likvärdighet i elevers måluppfyllelse. En följd av detta har blivit att kommuner försöker hantera skol-segregationens negativa effekter genom att aktivt styra skolornas elevsammansättning. Denna artikel handlar om hur skolledare och pedagoger i en i mindre kommuns lågstadieskola, arbetar med en ny elevsammansättning, organisatoriskt, socialt och pedagogiskt och den betydelse deras arbete får för elevers relationer till varandra och deras skolframgång. Fallstudien har ett kultursociologiskt perspektiv vars analyser baseras på etnografiska fältanteckningar, intervjuer med skolaktörer, kommundata över elevernas resultat på nationella prov mellan åren 2016–2021 samt ett sociogram som eleverna har fyllt i. Resultaten visar att majoriteten av eleverna som sedan starten av sin grundskoleutbildning har gått i en integrerad skolform umgås i hög grad med elever som har en annan etnisk bakgrund än de själva. Eleverna får också högre resultat på de nationella proven i svenska och svenska som andraspråk i jämförelse med innan och åren direkt efter reformen. De huvudsakliga förklaringarna till denna framgång grundar sig i skolaktörernas genuina tro på en skola för alla, samtidigt som de utvecklat interaktionsförutsättningar som lagt grunden till en inkluderande skolkultur.

Nyckelord: Styrd skolintegration, mångkulturell inkorporering, skolkultur, skolframgång, fallstudie

Nilsberth, M., Olin-Scheller, C., Tarander, E., & Johansson, A. K. (2023). Utforskande samtal mellan lärare och forskare om uppkopplade klassrum. *Forskning om undervisning och lärande*, 11(1), 81–106.
<https://doi.org/10.61998/forskul.v11i1.18442>

En social samvaro för alla? Om betydelsen av omsorg, respekt och solidaritet i skolor präglade av mångfald

Emma Arneback & Jan Jämte

[Läs hela artikeln](#)

Abstrakt

Hur formas en inkluderande social samvaro i skolan? Och hur uppstår motsatsen; sociala miljöer präglade av misstro, intern segregation och kränkningar. Frågorna är viktiga för alla skolor, men ställs på sin spets vid försök till styrd skolintegration, där kommuner arbetar aktivt för att skapa en mer socioekonomiskt och etniskt blandad elevsammansättning. Empiriskt fokus för denna artikel är ett kommunalt initiativ där elever flyttats från ett strukturellt missgynnat område till fyra andra skolor i en medelstor stad i Sverige. Med utgångspunkt i Axel Honneths teori om moraliska erkännanden analyseras de flyttade elevernas upplevelser av erkännanden och kränkningar och hur dessa påverkar deras förutsättningar att bli en del av en ny gemenskap. I artikeln fokuseras särskilt på hur förekomst av eller brist på omsorg, respekt och solidaritet påverkar elevers möjligheter att utveckla en positiv relation till sig själva och andra, något som spelar en avgörande betydelse för deras lärande och utveckling. Sammanfattningsvis presenteras en konceptualisering av olika former av erkännanden och kränkningar i skolans sociala samvaro och hur dessa kan komma till konkret uttryck.

Nyckelord: Skolsegregation, desegregation, mångfald, social relationer, Honneth

Arneback, E., & Jämte, J. (2023). En social samvaro för alla?: Om betydelsen av omsorg, respekt och solidaritet i skolor präglade av mångfald. *Pedagogisk Forskning i Sverige*, 29(3–4), 32–58.
<https://doi.org/10.15626/pfs29.0304.02>

Den praktiktäna forskningen bidrag till lärarkyrkets kunskapsbas – en analys av kunskapsprodukter från kollaborativ didaktisk forskning

Per Anderhag, Maria Andrée, Sebastian Björnhammer & Camilla Gåfväls

[Läs hela artikeln](#)

Abstract

Denna studie fokuserar hur praktiktäna forskning kan bidra till att utveckla lärarkyrkens kunskapsbas; genom att undersöka vilka slags kunskapsprodukter som genereras i didaktisk undervisningsutvecklande forskning där lärare och forskare arbetar tillsammans. Datamaterialet består av vetenskapligt publicerade artiklar från forskningsmiljön Stockholm Teaching & Learning Studies (STLS). Genom en innehållsanalys har fyra (i–iv) kategorier av kunskapsprodukter identifierats: (i) Beskrivningar av kunskanden, (ii) Undervisningsdesign, (iii) Didaktiska exempel och (iv) Metodologiska redskap. Beskrivningar av kunskandensynliggör vad som kännetecknar kunskanden inom olika ämnesområden. Undervisningsdesign preciserar relationer mellan undervisningens utformning och elevers lärande. Didaktiska exempel innefattar rika beskrivningar av undervisning och elevers lärande som grund för didaktisk reflektion. Metodologiska redskap fokuserar på att kombinera och pröva metoder för planering och analys av undervisning. Resultatet kan ses som en typologi över vilka olika slags kunskaper som praktiktäna forskning kan bidra med.

Nyckelord: Praktiktäna forskning, ämnesdidaktik, undervisningsutveckling, profession, kunskapsbas

Anderhag, P., Andrée, M., Björnhammer, S., & Gåfväls, C. (2024). Den praktiktäna forskningen bidrag till lärarkyrkets kunskapsbas: en analys av kunskapsprodukter från kollaborativ didaktisk forskning. *Pedagogisk forskning i Sverige*, 29(1–2), 31-. <https://doi.org/10.15626/pfs29.0102.02>

Lärares handlingar för att främja social inkludering i fritidshemmets utomhusverksamhet – en observationsstudie

Birgitta Lundbäck

[Läs hela artikeln](#)

Abstract

Föreliggande studie vill bidra med kunskap om hur lärare i fritidshem främjar social inkludering i fritidshemmets verksamhet efter skoldagens slut och på sommarlovet. Genom observationer av elevers aktiviteter i fritidshemmets utomhusverksamhet, uppmärksammas lärares ord och handlingar. Resultaten analyseras utifrån teori om hur social inkludering kan främjas. Resultatet visar att när lärare deltar i elevernas fria aktiviteter är de medlekare och förebilder; de coachar och stödjer samtidigt som de har kontroll på elever som finns vid sidan om eller lämnar aktiviteten. När lärare inte deltar i elevers lekar agerar de inte lika stödjande då de snarare blir övervakare. Eleverna ges möjlighet till egen lek samtidigt kan det riskera att elever exkluderas från kamratgemenskapen. I planerade leksekvenser tar lärare också en coachande och stödjande roll men här framträder dessutom en roll att locka och motivera elever till gemensam lek och gemensamt ansvar för leken. Lärares medvetenhet om rollen som förebild och betydelsen av att vara aktiv i lekgemenskapen kan vara av särskilt stor betydelse för elever i behov av stöd. Social inkludering kan främjas när lärare tar vara på alla elevers olikheter och den mångfald som finns i gruppen samt när de planerar för och deltar i olika aktiviteter som utgår från elevernas gemensamma intressen.

Nyckelord: Fritidshem, social inkludering, lärares handlingar, specialpedagogik, behov av stöd

Lundbäck, B. (2024) Lärares handlingar för att främja social inkludering i fritidshemmets utomhusverksamhet – en observationsstudie. *Pedagogisk forskning i Sverige*.

Vardagliga skolsituationer, en källa för kraftfull rättighetsundervisning: En didaktisk modell för lärares arbete med mänskliga rättigheter

Lisa Isenström

[Läs hela artikeln](#)

Abstract

Undervisning om mänskliga rättigheter i skolan är ett komplext område som lärare kan känna sig osäkra för hur de ska ta sig an. Då mänskliga rättigheter blir allt mer ifrågasatta och utmanade på samhällets alla nivåer blir den här undervisningen alltmer angelägen. I den här artikeln använder jag kunskaperna från tidigare studier inom området tillsammans med teoretiska begrepp så som medföljande lärande och inbäddad undervisning. Syftet är att utveckla en didaktisk modell som kan stötta lärare att använda vardagliga skolsituationer till planerad och reflekterad rättighetsundervisning. I både svenska och internationella styrdokument uttrycks att lärare har ansvar för att skapa möjlighet för elevers lärande av kunskaper om mänskliga rättigheter samt lärande av rättighetsgrundade värderingar, attityder och beteenden. Därför behöver rättighetsundervisningen inkludera undervisning om mänskliga rättigheter. Genomförs genom rättigheter, där eleverna får erfara och träna på att utöva och respektera mänskliga rättigheter samt rättighets relaterade förmågor. Undervisningen ska också stödja eleverna att utveckla rättighetsgrundade värderingar och beteenden för en handlingskapacitet. De här aspekterna kompletterar varandra och ingen kan uteslutas eller ges enskilt. Med omfattande exempel visar jag hur den didaktiska modellen kan användas i lärares arbete för att väva samman om, genom och för mänskliga rättigheter till en kraftfull och hållbar rättighetsundervisning.

Nyckelord: barns rättigheter, mänskliga rättigheter, utbildning, undervisning, didaktik

Isenström, L. (2024). Vardagliga skolsituationer, en källa för kraftfull rättighetsundervisning: En didaktisk modell för lärares arbete med mänskliga rättigheter. *Pedagogisk Forskning i Sverige*.

Andraspråkselevs känslomässiga läsning. Skriftligt återberättande som en didaktisk möjlighet i litteraturundervisningen

Anna Lindhé, Berit Lundgren & Annika Norlund Shaswar

[Läs hela artikeln](#)

Abstract

Syftet med denna artikel är att undersöka elevers karaktärsemotionella inferenser (Graesser, Singer & Trabasso, 1994) av en litterär text utifrån deras skriftliga sammanfattningar av lästa kapitel ur romanen, *Stjärnlösa Nätter* av Arkan Asaad (2015). Studien genomfördes inom undervisningen i svenska som andraspråk på det individuella programmet Språkin introduktion på gymnasiet med två deltagande lärare och tretton deltagande elever, 16–20 år. Analysen visade att många elever återberättat huvudkaraktärens känslor: hat och kärlek i relation till fadern, ilska över diskrepanser mellan generationer och kulturer samt ensamhet i att inte tillhöra eller få förståelse för en kultur. Med utgångspunkt i resultatet föreslår artikelförfattarna att skriftligt återberättande skulle kunna tas i bruk i litteraturundervisningen för att skapa insikter om elevernas förståelse för huvudpersonens känslor såväl som för sina egna samt som ett led i arbetet med demokrati och identitetsutveckling. Slutsatsen är att denna didaktiska potential bör tas tillvara i arbetet med litteratur.

Nyckelord: Språkin introduktionsprogrammet, *Stjärnlösa nätter*, skriftligt återberättande, inferensläsning, litteraturundervisning, identitet, känslor

Lindhé, A., & Lundgren, B. (2024). Andraspråkselevs känslomässiga läsning: skriftligt återberättande som en didaktisk möjlighet i litteraturundervisningen. *Pedagogisk forskning i Sverige*.

Flerspråkighet som mål och medel i ämnesundervisning på språkintruktionsprogrammet

Päivi Juvonen & Tobias S. Lööw

[Läs hela artikeln](#)

Abstract

I artikeln undersöks hur två ämneslärare som undervisar nyanlända elever på gymnasieskolans språkintruktionsprogram i ämnena matematik och samhälls-kunskap talar om och arbetar språk- och kunskapsutvecklande för att stärka elevers lärande. Ett inkluderande av elevers samlade språkliga resurser i undervisningen står i fokus. Utifrån Ruiz (1984) tre ideologiska förhållningssätt till språk och språkanvändning i samhället, språk-som-problem, språk-som-rättighet och språk-som-resurs, analyserar vi hur lärarna under ett semi-strukturerat samtal dem emellan talar om språk och språkanvändning och undervisning av nyanlända elever i sina klassrum. Vidare analyserar vi, med kvalitativ tematisk analys, hur elevers språkliga resurser synliggörs och används vid fyra observerade och in-spelade undervisningstillfällen var i matematik respektive samhällskunskap. Vi studerar således även hur lärarna iscensätter sina tankar i praktiken. Våra resultat synliggör ett generellt resursorienterat förhållningssätt hos lärarna, som också åtföljs av att lärarna erbjuder eleverna tillfällen och medel för att använda sina samlade språkliga resurser för lärande under de observerade lektionerna, men kanske framför allt utanför klassrummet. Elevernas bristande kunskaper i undervisningsspråket svenska lyfts av båda lärarna fram som ett problem, vilket gör att användningen av elevernas språkliga resurser främst framställs som ett transport-medel mot svenska snarare än att se resurserna som viktiga i sig själva och som medel för att stärka elevernas flerspråkiga identitet¹.

Nyckelord: språk- och kunskapsutvecklande arbete; nyanlända elever; språkpolicy och språkplanering; ämnesundervisning

Juvonen, P., & T. S. Lööw. (2024). Flerspråkighet som mål och medel i ämnesundervisning på språkintruktionsprogrammet. *Pedagogisk forskning i Sverige*.

Vilka undervisningsrelaterade problemområden väljer lärare att undersöka i sin undervisning, och hur kan dessa val förstås?

Anette Jahnke, Åsa Hirsh & Anette Olin Almqvist

[Läs hela artikeln](#)

Abstract

Artikeln syftar till att fördjupa förståelsen för lärares professionalitet och samhällsuppdrag genom att undersöka vilka undervisningsrelaterade problem lärare adresserar då det står dem fritt att välja, och hur dessa val kan förstås. Studien gjordes inom ett forsknings- och utvecklingsprojekt där lärare introducerades till aktionsforskning. Studien baseras på en enkät till 142 lärare där de beskrev sina problem. En kvalitativ innehållsanalys har gjorts, följt av ett hermeneutiskt tolkningsarbete av innehållsanslyns resultat och den procentuella fördelningen mellan olika problemområden. Studien visar att lärares problem riktas mot elevers: 1) ämnesmässiga kunskaper (35 procent); 2) mående (6 procent); 3) klassrumsbeteende och sätt att vara elev (58 procent). Val av problem kan förstås utifrån att lärarna gjort en professionell bedömning (A), en de-professionell bedömning (B) eller att de verkställer en dold läroplan (C) som syftar till att forma ideala elever som är motiverade, ordningsamma och självgående. Resultatet synliggör vikten av att lärare självkritiskt och samhällskritiskt granskar upplevda problem, och att verksamma som har i uppgift att styra, leda, stödja och beforska lärares undervisning- och professionsutveckling självkritiskt och samhällskritiskt granskar innehåll i program, utbildningar, utvecklingsarbeten och forskningsprojekt. Resultatet väcker också normativa frågor om skolans samhällsuppdrag – vilka elevideal ska betraktas som eftersträvansvärda i skolan, och varför?

Nyckelord: lärare, profession, undervisningsutveckling, professionsutveckling, aktionsforskning

Jahnke, A., Hirsh, Å., & Olin, A. (2024). Vilka undervisningsrelaterade problemområden väljer lärare att undersöka i sin undervisning, och hur kan dessa val förstås? *Pedagogisk forskning i Sverige*.

Distansundervisning i grundskolan och barnets bästa – Om rektors överväganden inför beslut om att ge en elev distansundervisning

Sara Lundberg

[Läs hela artikeln](#)

Abstract

Remote Learning in Primary School and the Best Interests of the Child. On a Principal's Considerations Before Deciding to Provide a Student with Remote Learning. Primary school education traditionally requires all pupils to attend and be physically present in school, unless they have a valid cause for absence. In Sweden, compulsory education is structured around an attendance requirement, with few exceptions for fulfilling these obligations outside the physical premises of the school. However, since 2020, new regulations have permitted distance learning under specific conditions. One key condition is that such education must be in the best interest of the child. This article investigates the legal regulation of distance education as a supportive measure in primary schools. By critically examining how the principle of the best interest of the child has been employed as a legal argument concerning physical presence in school, this article concludes that the legal norms have inherent contradictions and therefore demands that the principal applies the rules with a critical mindset.

Nyckelord: educational law, compulsory schooling, distance education, the best interest of the child

Lundberg, S. (2024). Distansundervisning i grundskolan och barnets bästa. *Utbildning och demokrati*, 33(1), 13–34. <https://doi.org/10.48059/uod.v33i1.2278>

Rektorers arbete med demokrati: Alltid angeläget, sparsamt aktualiserat, ständigt utmanat

Niclas Rönnström

[Läs hela artikeln](#)

Abstract

Principals' work with democracy. Always important, sparsely accomplished, constantly challenged. This paper examines principals' work with democracy in schools, the challenges they face when carrying out such work and what role they themselves consider playing in the democratic work. The paper is based on an interview study with principals. The first interviews were conducted in 2003 and the later in 2023, which allows comparison between principals who exercise school leadership in different time and space. The study shows that the principals describe democratic work as always important but sparsely accomplished. The democratic work of principals is described as multidimensional including the realization of the tasks of schools, schedule-breaking activities, democratic school organization, the promotion of democratic attitudes, and environmental or external monitoring. The study also shows that principals engage in innovative democratization although there are tensions between economic and democratic imaginaries pervading their work likely to crowd out the always important, sparsely accomplished and constantly challenged democratic work.

Nyckelord: democratic education, democratic schools, democratic leadership, school leadership, social imagination

Niclas Rönnström. (2024). Rektorers arbete med demokrati. *Utbildning och demokrati*, 33(1), 83–110. <https://doi.org/10.48059/uod.v33i1.2281>

Praktiknära forskning och skolutveckling – en modell för samverkan

Karin Bertills, Helene Elvstrand & Lina Lago

[Läs hela artikeln](#)

Abstract

Artikeln beskriver arbetsprocessen i det praktiknära forskningsprojektet tillgängliga lärmiljöer med fokus på skolans sociala miljö. Projektet består av sex olika lokala skolprojekt och är inspirerat av aktionsforskning. I artikeln diskuteras styrkor, utmaningar och framgångsfaktorer i en arbetsprocess som sker i växelverkan mellan ett övergripande forskningsprojekt och olika skolutvecklingsprojekt.

Nyckelord: Aktionsforskning, skolutveckling, modell av arbetsprocessen, framgångsfaktorer

Bertills, K., Elvstrand, H., & Lago, L. (2024). Praktiknära forskning och skolutveckling – en modell för samverkan. *Venue*, 26. <https://doi.org/10.3384/venue.2001-788X.5478>

The Problem of “Problematic School Absenteeism” – On the Logics of Institutional Work with Absent Students’ Well-Being and Knowledge Development

Ola Strandler and Martin Harling

[Läs hela artikeln](#)

Abstract

This article uses neoinstitutional theory to comparatively analyze different actors’ institutional work with “problematic school absenteeism”. Data was generated around four cases, each consisting of absent students and actors who work with absenteeism. The results describe how a dichotomous view of students’ well-being and knowledge development is established among actors, fueled by bureaucratic and professional logics that challenge the idea of integrating a concern for students’ knowledge development and a care for their well-being.

Strandler, O., & Harling, M. (2023). The Problem of “Problematic School Absenteeism” – On the Logics of Institutional Work with Absent Students’ Well-Being and Knowledge Development. *European Education*, 55(3–4), 172–185. <https://doi.org/10.1080/10564934.2023.2251018>